

Sygn. akt I USK 74/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w G. (następca prawny: W. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.)
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Lublinie
o wydanie interpretacji przepisów w przedmiocie objęcia obowiązkiem
ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 27 lipca 2021 r., sygn. akt III AUa 1482/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 lipca 2021 r., sygn. akt III AUa 1482/20 Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Lublinie od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 6 marca 2020 r., sygn. akt VIII U 1614/19, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił odwołanie A. Sp. z o.o. w G.

Wyrokiem z 6 marca 2020 r., sygn. akt VIII U 1614/19 Sąd Okręgowy w Gliwicach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Lublinie z 14 czerwca 2019 r. uznającą za nieprawidłowe stanowisko odwołującej się

przedstawione we wniosku o interpretację z 27 maja 2019 r. w sprawie niepodlegania ubezpieczeniom społecznym przez obywateli państw obcych spoza Unii Europejskiej (Ukrainy, Federacji Rosyjskiej, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Azerbejdżanu), z którymi wnioskodawca zawarł lub zamierza zawrzeć umowy zlecenia, na czas nie dłuższy, niż 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, którzy uzyskali zezwolenie typu A na pobyt czasowy i pracę cudzoziemca na terytorium RP oraz przez obywateli tych państw, którzy uzyskali zezwolenie na pracę i pobyt czasowy do trzech lat, którzy będą wykonywali pracę sezonową i uznał za prawidłowe stanowisko odwołującej przedstawione we wniosku o interpretację z 27 maja 2019 r., a w punkcie 2 orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Apelację wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 5 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; art. 6 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; art. 6 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy systemowej oraz art. 6 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym z 18 maja 2012 r. w zw. z art. 5 ust. 2 ustawy systemowej.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni przepisu art. 5 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Powołany przepis odnosi się nie tylko do cudzoziemców zatrudnionych w placówkach dyplomatycznych i konsularnych oraz innych tego rodzaju, ale także do cudzoziemców niezatrudnionych w takich miejscach, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego.

Ponadto okoliczność, że we wniosku o interpretację wskazano wynikające z przepisów regulujących pobyt cudzoziemców na terenie RP limity czasowe tego pobytu, nie oznacza, że są one tożsame z okresami podejmowania aktywności stanowiącej tytuł do ubezpieczenia społecznego. Interpretacja nie dotyczyła także rozumienia pojęcia „których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego”, zaś rzeczywisty charakter pobytu konkretnych osób może być

badany w toku odrębnych postępowań w razie stwierdzenia, że ich pobyt na obszarze RP ma jednak charakter stały, jako, że w takim przypadku art. 5 ust. 2 ustawy systemowej nie będzie miał do nich zastosowania.

Sąd drugiej instancji zaznaczył, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 16 czerwca 2020 r., sygn. I UK 219/19, w sprawie o tożsamym charakterze, odwołał się do stanowiska, że art. 5 ust. 2 ustawy systemowej odnosi się nie tylko do cudzoziemców zatrudnionych w drugim członie tego przepisu, ale także do cudzoziemców niezatrudnionych w takich placówkach, co jest spójne z jednolitością w tym względzie linią orzecniczą Sądu Najwyższego (I UK 303/07, I UK 60/11, III UK 215/10 czy II UK 116/08), którą Sąd Apelacyjny podzielił.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną organ rentowy w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w niniejszej sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecnictwie dla wyjaśnienia, czy zatrudnione na podstawie umowy zlecenia osoby nie będące obywatelami Polski, ani innych państw członkowskich Unii Europejskiej, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wykonywaniem umów zlecenia, podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym w Polsce, w sytuacji, gdy przepisy te nie uzależniają faktu podlegania przez zleceniobiorców obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od takich kryteriów jak obywatelstwo czy też status pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, co powinno prowadzić do uznania, że zleceniobiorcy pochodzący z tych państw wykonujący na terenie Rzeczypospolitej Polskiej umowy zlecenia podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym. Pojawia się pytanie, czy charakter pobytu cudzoziemców na terytorium RP należy odnosić do tytułu do ubezpieczeń, czy też do centrum ich interesów życiowych.

Odwołujący się w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. zasądzenie od skarżącego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r.,

II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono żadnej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna kwalifikuje się do przyjęcia do rozpoznania. Wskazana przez skarżącego kwestia była już przedmiotem jednolitego orzecznictwa Sądu Najwyższego, który wskazał, że punktem odniesienia dla wyjaśnienia kwestii, czy pobyt cudzoziemca nie ma charakteru stałego, jest wymieniony w tym przepisie obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Skoro ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, to podlegają im także obywatele państw obcych, którzy podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. W żadnej mierze art. 5 ust. 2 u.s.u.s. nie zmienia podstawowej reguły stanowiącej, że

obowiązek ubezpieczenia społecznego - również wobec obywateli państw obcych - powstaje między innymi z chwilą rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności (art. 13 pkt 4 ustawy). Dlatego charakter pobytu (stały albo niestały) należy odnosić w relacji do powszechnego obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyli do podstawy ubezpieczenia. Ten charakter nie zależy natomiast od tego, jaki zamiar, co do okresu przebywania w Polsce, przejawia cudzoziemiec. Stały pobyt w rozumieniu art. 5 ust. 2 u.s.u.s. podlega zatem ocenie w zależności od realizowanej działalności, z której wynika ustawowy obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym. Stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego. Liczy się to, czy obywatel państwa obcego, przebywając na terytorium RP w stałym charakterze, prowadził działalność pozarolniczą. O tym, czy dany pobyt ma charakter stały, nie decyduje więc stały pobyt w sensie „długotrwałości i stałości pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej”, albowiem w takim wypadku wyłączeniu z ubezpieczeń społecznych podlegaliby ci cudzoziemcy, których pobyt nie ma „takich cech”, choć spełnialiby warunki podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, na przykład wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2022 r., III USK 181/21, LEX nr 3370640).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).